

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ПЕРЕМИШЛІ
ЦЕНТР СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ НАУКОВИХ СТУДІЙ

**НАУКА І ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ:
ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ
В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Том III

**За редакцією:
*Василь Льницький, Микола Галів***

Київ – Дрогобич – Львів – Запоріжжя – Переяслав – Ужгород – Перемишль
2025

УДК 001+37](477)»364»(08)

ББК 74.04я43

Н 34

Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки. Том III / [Ред.: В. Ільницький, М. Галів]. Київ – Дрогобич – Львів – Переяслав – Ужгород – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2025. 260 с.

ISBN 978-617-554-489-1

Видання містить матеріали, що лягли в основу доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Наука і освіта України в умовах російсько-української війни: виклики та завдання в контексті національної безпеки». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях гуманітарних, успільних наук та туризму. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів, вчителів.

УДК 001+37](477)»364»(08)

ББК 74.04я43

Редакційна колегія:

д-р пед. н., проф. **М. Галів**; д-р філол. н., проф. **І. Зимомря**; канд. філол. н., доц. **І. Дмитрів** (відповідальний секретар); д-р іст. н., проф. **В. Ільницький**; д-р іст. н., проф. **Ю. Каганов**; д-р іст. н., проф. **В. Качмар**; д-р іст. н., проф. **В. Коцур**; д-р іст. н., проф. **І. Соляр**; д-р іст. н., проф. **С. Степень**.

Рецензенти:

д-р іст. н., проф. Лідія Лазурко

д-р педагогічних наук, проф. Олена Невмержицька

ISBN 978-617-554-489-1

© Автори, 2025

© В. Ільницький, 2025

© М. Галів, 2025

© Гельветика, 2025

ЗМІСТ
ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Бенчук В., Резнік В. Застосування армійської авіації сухопутних військ для забезпечення оточеного гарнізону Маріуполя в українській історіографії.....	7
Біднік А., Кобута С. Невидимий фронт: жінки в умовах російсько-української війни.....	10
Біла С., Лозинська І. Організація дослідницької діяльності старшокласників та студентів при проведенні тематичних інтерв'ю з волонтерами.....	14
Бойчин Р. Мінські угоди (2014–2015) в оцінці польських експертів.....	18
Болюк Р. Життя і діяльність Ольги Гасин (1913–1979): історіографія проблеми.....	22
Бурдяк Р. Політика Південної Кореї у сфері науки і технологій (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)	27
Галик В. Організація та проведення франкознавчих виставок перед та у час російсько-української війни: вибрані хронікальні сюжети.....	31
Галик В., Блажко П. Проблема Іван Франко і чеська культурна спадщина у нових франкознавчих дослідженнях останнього п'ятнадцятиліття ХХІ ст.	36
Галів М. «Дві школи під одним дахом»: прояви освітньої сегрегації у післявоєнній Боснії та Герцеговині (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).....	39
Горбачик О. Економічні наслідки російсько-української війни на Близькому Сході та в Північній Африці.....	42
Горбова О., Ситник О. Специфіка вивчення процесу формування етнокультурного складу населення Північно-західного Приазов'я з кінця ХVІІІ до середини ХІХ ст.: сучасний контекст.....	45
Гривнак А. Архітектурні втрати України в Донецькій області в умовах сучасної російсько-української війни (2014–2024 рр.).....	48
Гриник Л. Повсякденне життя українських повстанців на Прикарпатті (1940–1950-ті рр.): тривимірна модель дослідження.....	50
Гриник Л. Трансформація гендерних стереотипів в ідеологічному дискурсі ОУН та УПА в умовах збройної боротьби.....	54
Гриценко Г., Яцула Є.-П. Гуманітарна співпраця між Великою Британією та Україною в умовах війни (2014–2024 рр.): історіографічний аспект.....	58
Дашинич І. Допомога уряду Ізраїлю українським біженцям у 2022–2024 рр.	62
Довжук І. Творчі спілки як засоби впливу на творчу інтелігенцію Української РСР.....	64

Дрогобицька О. Проблема колективної травми в умовах сучасної російсько-української війни.....	67
Думич В. Вшанування пам'яті про події Революції гідності та російсько-української війни в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка.....	69
Льницький В. Формування політики пам'яті України щодо сучасної російсько-української війни: організаційні, нормативні та концептуальні засади.....	73
Льницький В., Гриник Л. Історичний досвід волонтерських ініціатив: роль місцевого населення Прикарпаття у підтримці українського визвольного руху середини ХХ століття.....	80
Лучейко М. Репресивно-каральна система на Станіславщині (1944–1953) у сучасній українській історіографії.....	85
Машталір В., Шкорубська В. Військово-історичні музеї України та їх роль у російсько-українській війні.....	90
Медвідь О. Освітня політика чеського уряду щодо українських дітей-біженців у 2022–2024 рр.	93
Медвідь О., Кадикало А. Руйнування культових споруд в період широкомасштабного російського вторгнення (2022–2024).....	95
Медвідь О., Святин І. Соціальна політика українського уряду щодо дітей в умовах повномасштабного російського вторгнення.....	98
Муравська С. Потенціал академічної спільноти для розвитку процесів меморіалізації.....	101
Николаєв С. Відновлення діяльності Самбірської державної учительської семінарії після Першої світової війни.....	104
Попп Р. Підтримка Світовим конгресом українців економічного розвитку України (2022–2024 рр.)	107
Свйонтик О., Галів М. Національно-патріотичне виховання старшокласників в Україні у роки російсько-української війни (2014–2024): правові засади.....	110
Пиж М., Лепкий Д. Професійна (торгівельно-промислова) освіта в Дрогобичі у міжвоєнний період (1920–1939 рр.).....	116
Сидоренко А. День гідності та свободи: історія становлення та суспільне значення.....	123
Силка Є. Придушення повстань у ГУЛАГу – досвід совєтської жорстокості й українського спротиву.....	127
Сирватка В. Репресивно-каральна система на Дрогобиччині (1944–1953) у сучасному українському науковому дискурсі.....	130
Смаль Р. Українські політичні партії Галичини (1890–1914): історіографічний огляд та перспективи дослідження.....	136
Страшівська А. Діяльність Галини Дидик (1912–1979) в сучасному українському науковому дискурсі.....	140

Оксана ДРОГОБИЦЬКА
(Івано-Франківськ, Україна)

ПРОБЛЕМА КОЛЕКТИВНОЇ ТРАВМИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Повномасштабна російсько-українська війна актуалізувала проблему психічного здоров'я соціуму, адже будь-які військові дії не обмежуються фізичними руйнуваннями, а й завдають глибоких психологічних травм.

За оцінками експертів, 40–50 % населення України потребуватимуть психологічної допомоги. Водночас близько 3–4 млн українців матимуть певний розлад психічного здоров'я помірної або тяжкої форми [4]. Відзначимо, що сучасний соціум усвідомлює усю глибину проблеми і це підтверджується популярністю психологічної освіти. Зокрема під час вступної кампанії 2024 р. спеціальність 053 «Психологія» опинилася на першому місці за кількістю поданих заяв (47 672 заяви) [5].

Водночас війна також підняла на поверхню проблему колективної травми. Колективна травма – це травматичний психологічний досвід, який є спільним для цілих груп людей і глибоко впливає на кожного члена групи, тому стає частиною культурної ідентичності. Характерно, що вона може виникнути в осіб, які навіть не причетні безпосередньо до події. Також така травма розтягнута в часі, адже закріплюється в історичній пам'яті суспільства. Прикметно, що найсильнішими вважаються колективні травми, спричинені саме людиною [1, 69]. Психологічну травму отримують свідки, жертви воєнних дій, а також ті, хто допомагають постраждалим (лікарі, волонтери, працівники ДСНС). Так само, впливу травматичних подій зазнають науковці, журналісти, громадські активісти, які займаються вивченням досвіду війни і фіксують усні розповіді.

На думку психотерапевтки Оксани Королович, засновниці ГО «Лагєрта», сучасна російсько-українська війна матиме свої психологічні прояви в наших нащадків, тому дослідження феномена трансгенераційного передавання травми є дуже актуальним [3, 234]. Вона також наголошує на наслідках колективної травми, а саме: зростання рівня психологічних проблем у суспільстві, серед яких так зване почуття провини вцілілого; вразливість психічного та фізичного здоров'я індивідів; несвідоме наслідування поведінкових моделей, спроби ідеалізувати власну соціальну групу та бачити образ ворога в представниках інших груп, особливо тих, на які лягає відповідальність за травму [3, 236]. До речі, сама дослідниця є вдовою військовослужбовця, який загинув на Яворівському полігоні 13 березня 2022 р. [2].

Колективна травма, яку переживають сучасні українці, відрізняється від інших таких травм, в тому числі і пережитих безпосередньо раніше (наприклад, голодомор чи репресії радянського періоду, Друга світова війна тощо). На неї накладається низка факторів, серед яких широкий доступ до інформації завдяки інтернету і, як наслідок, чимало негативного щоденного візуального контенту [6, 13]. Крім того, журналісти часто порушують професійну етику, беручи інтерв'ю у людей в стані шоку, чи роблячи фото у домовині зблизка і т. д. Травму поглиблюють руйнування родинних зав'язків через боротьбу «по різних сторонах барикад», падіння рівня життя населення, проблеми з доступом до світла, води тощо [6, 13].

Таким чином, повномасштабне російське вторгнення 24 лютого 2022 р. стало каталізатором глибокої психологічної травми для українського суспільства. Війна не лише завдає індивідуальні травми, а й спричиняє колективну травму, яка впливає на всю націю та її майбутні покоління. Ця травма відрізняється від попередніх історичних травм через широкий доступ до інформації та інші фактори, що поглиблюють її вплив. Важливо усвідомити, що наслідки матимуть довготривалий вплив на психічне здоров'я українців. Тому дослідження колективної травми та її трансгенераційного передавання є надзвичайно важливими для розробки ефективних стратегій психологічної підтримки та відновлення суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Королович О. Динаміка колективної травми в контексті трансгенераційних зав'язків у сімейній системі. *Psychological Prospects Journal*. 2023. Вип. 42. С. 68–81.
2. Королович О. «Першими на війну пішли і загинули ті, хто був воїном всередині». URL: <https://hromadske.radio/podcasts/viyna-informatsiyuu-marafon/pershymy-na-viynu-pishly-i-zahynuly-ti-khto-buv-voynom-vsereyuni-psykhoterapevtka-i-vdova-viys-kovoho-oksana-korolovych>
3. Королович О. Феномен трансгенераційної травми у світлі сучасних українських реалій. *Габітус*. 2023. Вип. 52. С. 234–238.
4. Підтримка ментального здоров'я в часи війни. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-mentalnoho-zdorova-v-chasy-viyny>
5. Психологія переждала право: результати вступу 2024. URL: <https://www.education.ua/news/2024/08/01/psykholohiia-perehnala-pravo-rezultaty-vstupu-2024/>
6. Франкова І., Чабан О., Петренко Г., Токарчук А. Колективна травма населення України: реалії, перспективи та можливість дослідження трансгенераційного аспекту. *Психосоматична медицина та загальна практика*. 2023. Т. 8. № 3. С. 1–41.